

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Nimfea

A Jászdózsai Pap-erdő (HUHN20044) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Túrkeve

2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Papp László

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Baranyi Tamás

Bocz Renáta

Erdélyi Arnold

Dr. Forgács Zoltán

Harmos Krisztián

Molnár Géza

ifj. Papp László

Pappné Czappán Marianna

Sallai R. Benedek

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	7
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	12
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	12
3.2. Kezelési javaslatok.....	13
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	13
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	24
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	24
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	25
3.2.5. Mellékletek	27
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	28
3.3.1. Agrártámogatások	28
3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer	28
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer.....	29
3.3.2. Pályázatok	31
3.3.3. Egyéb	31
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	31
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	31
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	32
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	33

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	36
1.1. Környezeti adottságok	36
1.1.1. Éghajlati adottságok	36
1.1.2. Vízrajzi adottságok	36
1.1.3. Talajtani adottságok	36
1.2. Természeti adottságok	37
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	38
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	44
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	44
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	48
1.3. Területhasználat	48
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás	48
1.3.2. Tulajdoni viszonyok	48
1.3.3. Területhasználat és kezelés	48
1.3.3.1. Mezőgazdaság	48
1.3.3.2. Erdészet	49
1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat	49
1.3.3.4. Vízgazdálkodás	49
1.3.3.5. Turizmus	50
1.3.3.6. Ipar	50
1.3.3.7. Infrastruktúra	50
1.3.3.8. Egyéb	50
2. Felhasznált irodalom	51
3. Térképek	53

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Jászdózsai Pap-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20044
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	61,98 ha
--------------------------------	----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő fajok és élőhelyek felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának (Standard Data Form) 2013. október 31-ével frissített változatát vettük alapul.

1.4.1 A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek

* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

- 6250* - Síksági pannon löszgyepek
- 91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*)
- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
- 91F0* - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

1.4.2 A kijelölés alapjául szolgáló fajok

- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)
- Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)
- nagy szikibagoly (*Gortyna borelli lunata*)

1.5. Érintett települések

Jász-Nagykun-Szolnok megye: Jászdózsa

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

- Helyi jelentőségű védett természeti terület: a tervezési területből a Jászdózsa 095/2 helyrajzi számú rész Pap-erdő néven helyi védettséget élvez, kiterjedés: 5,0233 ha (Jászdózsa Község Önkormányzata Képviselő-testületének 12/2011.(XI.25.) rendelete a helyi jelentőségű védett természeti terület védettségének fenntartásáról)

- Országos ökológiai hálózat: a terület 100%-ban az országos ökológiai hálózat ökológiai folyosójának része

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- a területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Jász-Nagykun-Szolnok megye területrendezési terve – 10/2011. (IV.29.) rendelet
- Jászdózsa Község a terv készítés időpontjában nem rendelkezik Településrendezési Tervvel és Helyi Építési Szabályzattal

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- Körzeti erdőterv: Jászsági erdőtervezési körzet (érvényes: 2010. 01. 01. – 2019. 12. 31.) ügyiratszám: XXIV/1131/19.2010, kelt: 2011. március 3.
- A 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet alapján a területet a Szolnok-Jászsági erdőtervezési körzetbe sorolták. A következő tervezési időpont: 2018.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadás vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014. február 28-ig (Országos Vadgazdálkodási Adattár)
- Tarnamenti-2000 Mezőgazdasági Termelő Szolgáltató és Kereskedelmi Zrt. (Kódszám: 16-750510) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 1. Jóváhagyta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- Tarna (OHA-001921). 2013. április 2-től 2018. április 1-ig. (Közép-Tisza-Vidéki Horgászegyesületek Szövetsége)

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

- 2-11 Tarna alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Elfogadás dátuma: 2010.08.10. Közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2010. április.

1.7.7. Egyéb tervek

- Nagy szikibagoly (*Gortyna borellii lunata*) fajmegőrzési terve – Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2004.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A01	földművelés	H	100	<i>Síksági pannon löszgyepek (6250*) Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek (9110) Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*)</i> . Az élőhely eltűnése mellett a jelentős mértékű kemikália terhelés az élőhely átalakulásához, degradációjához vezet.
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	M	80	<i>Síksági pannon löszgyepek (6250*) Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Az élőhely megszűnését okozhatja. Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas élőhelyek méretét, megnöveli a migrációs veszteséget, rontja a szomszédos, természetszerű élőhelyek állapotát.
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	H	100	<i>Síksági pannon löszgyepek (6250*) Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Hiányában rövid távon az élőhely szukcessziós változását okozza, hosszú távon a degradációjához és cserjésedéséhez, továbbá a jelölőfajok tápnövényeinek kipusztulásához. Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>). Cserjésedéshez, a faj tápnövényének visszaszorulásához vezet.
B02.04.	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	M	100	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas bűvőhelyek számát.
D01.04	vasútvonalak	M	30	<i>Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> A töltésről kimosódó vasoxidok és olajszármazékok bemosódása a vasutat szegélyező élőhelyeken szennyeződést okozhatnak, továbbá a vasúti töltések idegenhonos inváziós fajok megtelepedésére alkalmasak, ahonnan az erős magaszórásnak köszönhetően az élőhelyen is megjelentek.

				Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas élőhelyek méretét, megnöveli a migrációs veszteséget, rontja a szomszédos természetszerű élőhelyek állapotát.	
A07	biocid hormonok, használata	termékek, kemikáliák	M	70	<i>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek (9110) Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*)</i> . Pufferzóna hiányában az élőhely szegélyi és belső részein is gyomosodást idézhet elő, továbbá az élőhely jellemző fajainak visszaszorulását, akár eltűnését okozzák. Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Rontja a fajok számára alkalmas vizes élőhelyek állapotát.
H05.01	lakossági hulladék	szilárd	L	5	<i>Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*)</i> . Le nem bomló kommunális hulladék tájképrombolása, nemkívánatos szennyező anyagok talajba és felszíni vizekbe mosódása (pl. vas-oxid, kemikáliák).
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte		H	30	<i>Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . Az élőhely talajtani adottságait megváltoztatják (N-többlet, szárítás). A fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>) és a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) árnyékoló hatása jelentős. <i>Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*)</i> . A faállomány (kocsányos tölgy, magyar kőris, mezei- és vénic szil) száradásához, lágyszárú szintjének átalakulásához, degradációjához vezet. Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Rontja a fajok számára alkalmas élőhelyek állapotát.
J02.04.02	árvíz hiánya		M	100	<i>Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*)</i> . Az élőhely szárazodásához és fitodiverzitás-csökkenéshez (fajszegényedés), valamint akár az élőhely pusztulásához vezet.

J02.05.02	belvízviszonyok megváltoztatása	M	20	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas vizes élőhelyek méretét, rontja azok állapotát.
J02.12.02	gátak, árvízvédelmi töltések	M	100	<i>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek (9110) Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*)</i> . A faállomány (kocsányos tölgy, magyar kőris, mezei és vénicszil) száradásához, lágyszárú szintjének átalakulásához, degradációjához vezet.
J03.02	élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra	M	50	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Megnöveli a fajok migrációs és diszperziós veszteségét, rontja a kolonizációs lehetőségeket.
J03.02.03	diszperzió akadályozása	M	100	Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>), nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>). metapopulációs kapcsolatai és a diszperziója gátlódik, amely a genetikai diverzitás csökkenéshez, hosszútávon a faj kipusztulásához vezethet.
K01.03	kiszáradás	H	40	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok szaporodási sikerét, a számukra alkalmas vizes élőhelyek méretét.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	5	Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>). A faj élőhelyének teljes záródása annak visszaszorulásához vezet.
K02.02	szerves anyag felhalmozódása	M	20	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas vizes élőhelyek méretét, rontja azok állapotát.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	80	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> , <i>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek (9110) Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*)</i> . Pufferzóna hiányában az élőhely szegélyi és a belső részein is gyomosodást idézhet elő, továbbá az élőhely jellemző fajainak visszaszorulását, akár eltűnését okozzák. <i>Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> .

				Pufferzóna hiányában az élőhely szegélyi és belső részein is gyomosodást idézhet elő, ahonnan terjedőképességüknek köszönhetően az élőhelyen is megjelentek az özönfajok, továbbá az élőhely jellemző fajainak visszaszorulását, akár eltűnését okozzák.
H01.05	diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági vagy erdészeti tevékenység miatt	M	50	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Rontja a fajok számára alkalmas vizes élőhelyek állapotát.
J03.02.03	diszperzió akadályozása	H	100	Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>), nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>). Metapopulációs kapcsolatai és a diszperziója gátlódik, amely a genetikai diverzitás csökkenéséhez, hosszútávon a faj kipusztulásához vezethet.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
J02.01.03	csatornák, gátak, medencék, mocsarak vagy gödrök feltöltése	M	10	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas élőhelyek méretét, rontja azok állapotát.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések

A Jászdózsai Pap-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni.

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A terület természetvédelmi célkitűzése a közösségi jelentőségű élőhelyek természetközeli állapotának megőrzése és fejlesztése megfelelő tájhasználattal és hagyományos gazdálkodással, továbbá az intenzív mezőgazdasági termelés (szántóföldi növénytermesztés) mérséklésével.

Az erdősztyepp tölgyes és a keményfa ligeterdő tipikus állományaiban javasolt az időben folyamatos erdőborítást biztosító gyep- és cserjeszintet kímélő művelési módra történő átállás, illetve törekedni kell az erdészeti beavatkozások során az idős, odvasodó faegyedek, továbbá a holt faanyag meghagyására.

Természetvédelmi érdekből javasolt a gazdasági erdő helyett véderdő funkciót előtérbe helyezni, illetve a területen megjelent inváziós növényfajok (pl. akác, gyalogakác) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása.

Az erdőterületek és gyepterületek szántóterülettel való érintkezése esetén pufferzóna kialakítása szükséges, míg a szántóterületek degradációs hatásának mérséklése érdekében szükséges azok rét művelési ágba történő átminősítése, lehetőleg helyi fajkészletből származó propagulummal (maggal, ill. terméssel és/vagy kaszálékkal) való visszagyepesítése.

Javasoljuk a gyepterület jelenlegi állapotát fenntartó vagy fejlesztését kitűző kaszálási és legeltetési rendszerek kidolgozását a Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) és a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) ökológiai igényeinek figyelembe vételével.

A Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) védelme érdekében in situ és akár ex situ természetvédelmi programot szükséges indítani. A terület további értékes és védett növényfajai is figyelmet érdemelnek, mint gerinctelen fajok tápnövényei vagy mint botanikai értékek. Ilyen fajok a macskahere (*Phlomis tuberosa*), a dunai szegfű (*Dianthus collinus*) és a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) tápnövénye a sziki kocsord (*Peucedanum officinale*). Élőhelyükön a fajok életmenete szempontjából fontos a megfelelő kaszálási gyakorlat alkalmazása.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhely-rekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. Kezelési egységek

A 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javaslunk, illetve az élőhely-fejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

KE-1 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** a Tarna-folyó mentén emelt árvízvédelmi töltés oldalán húzódó, túlkaszálás miatt kevésbé értékes löszgyepek

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: H5a - Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
- OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

(3) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok**

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások

GY01 Felülvetés nem megengedett.

GY26 Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező.

GY79 Évente az időjárás viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület

szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.

GY89 10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A ligeterdő (KE-6) és gát közötti terület spontán, őshonos fajokkal való cserjésedésének segítségét javasoljuk, amely az erdő számára védőzónaként hasznosulna, és erdősztyepp fajok megjelenését és megmaradását tenné lehetővé.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs. A Tarna-folyót szegélyező területen található a jelen kezelési egység, így azon erdőtelepítés a vízgazdálkodásról rendelkező 1995. évi LVII. törvény és a hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételekről rendelkező 20/2006 (1/31.) KvVM rendelet alapján nem lehetséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Az elszegényedett fajkészletű élőhely fenntartása érdekében a fenti fenntartási javaslatok alkalmazását javasoljuk.

A gyakori kaszálás drasztikus fajszámcsökkenést idéz elő, hatására kipusztulnak a lassú egyedfejlődésű, kevésbé ellenálló fajok. Ennek elkerülésére kisebb intenzitású és a csapadék mennyiségétől függő évi egyszeri vagy kétszeri kaszálást, vagy szélsőségesen kevés csapadék esetében abban az évben a kaszálás elmaradását javasoljuk. A homogenizáció elkerülésére a legmegfelelőbb megoldás a Tarna-folyó két oldalán különböző időben végezni a kaszálást. Kerülendő mindennemű beavatkozás, amely megváltoztathatja a gyeperő szerkezetét (pl. műtrágyázás, tárcsázás). Sürgető feladat a tájidegen inváziós fa- és cserjefajok (pl. gyalogakác /*Amorpha fruticosa*/) eltávolítása.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: a vasútvonal és a Tarna-folyó kereszteződésétől délkeletre található értékes löszgyep fragmentum

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: H5a - Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
- Natura 2000 élőhely: 6250 - Síksági pannon löszgyepek

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások

- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY31 A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
- GY80 A gyeptet évente csak egyszer lehet kaszálni.
- GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
- GY111 A tisztítókaszálás legkorábbi időpontja október 1.
- GY118 Élőhely-rekonstrukció.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Élőhely-rekonstrukcióként a hazai őshonos cserjefajok visszaszorítását, tájidegen fa- és cserjefajok mechanikus irtását javasoljuk.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben az értékes löszgyep fajok miatt erdőtelepítés nem javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Ez az egyik legértékesebb, de sajnos jelentősen becserjésedett gyepfoltja a területnek, melyben a Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) és további védett sztyeppfajok fordulnak elő. Legfontosabb feladat – amelyet a HNPI megkezdett az idei évben (2013) – a főként kökény alkotta cserjés megnyitása. Kerülendő a teljes cserjeállomány eltávolítása, mivel a faj a szegélyzónát részesíti előnyben, így inkább azok ligetesítése javasolt. Ennek köszönhetően néhány évente szükséges megismételni ezt a beavatkozást, amelynek szakszerű elvégzéséhez komolyabb gyakorlati botanikusokat (egyetemeink, botanikus kertjeink, nemzeti parkok, így a HNPI munkatársait) javasolnánk. Az élőhely hosszú távú fenntartásához és a cserjésedés visszaszorításához – az élőhely csekély területmérete miatt – évi egyszeri, csapadékos évben június 15-e utáni, száraz évben októberi kaszálást javasolnánk. Addigra a Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) elszórja a magját, és a kaszálással megnyitva a gyeptakarót, a tőleveleit megfelelő mennyiségű fényhez juttatjuk. Komoly cserjesarjadás esetén ajánlható egy őszi, október eleji tisztítókaszálás is. Mindennemű talajbolygatás kerülendő a gyepterületen, a cserjeirtással járó bolygatás a vegetációs időszakon kívül végzendő, mechanikus úton, a taposási kár minimalizálásával.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: cserjésedő sziki kocsordos és réti őszirózsás szikespusztagyeppek

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: F3 - Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek

- Natura 2000 élőhely: 1530 - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások

GY09 Fogasolás nem megengedett.

GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.

GY75 Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.

GY79 Évente az időjárás viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.

GY80 A gyepterület évente csak egyszer lehet kaszálni.

GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre nem teszünk javaslatot.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben az értékes löszgyep fajok miatt erdőtelepítés nem javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési fenntartási javaslatok indoklása

A kezelési egység a kiemelt jelentőségű jelölő állatfaj, a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) és a tápnövényeül szolgáló sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) előfordulása alapján lett lehatárolva. Védelmük és ökológiai igényeik szerinti kezelések élveznek prioritást a területen. Mindkét fajra optimális kezelési módok megválasztása nem egyszerű feladat. A sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) állományának hosszú távú fenntartása kizárólag alacsony intenzitású kaszálással lehetséges. A kaszálással a nagy mennyiségű fűavar eltávolítása, továbbá a spontán cserjésedés megakadályozás miatt van szükség. A kocsordosok nem megfelelő időben végzett kaszálása meggátolja a termésprodukciónak, így idővel drasztikus populációcsökkenés indul be, amely a szikibagoly állomány nagyságának csökkenését vonja maga után. A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) petéjét októberben a kocsordok közelében lévő lágyszárú fajok, méghozzá pázsitfűfélék levélhüvelyébe helyezi. Tavasszal kikelve (a tavaszi tarlóégetéssel elpusztulnak a peték!) a hernyók felkeresik a kocsordokat, majd augusztusban berágják magukat a talaj szintje alá, a tápnövényük rizómájába, egészen a főgyökérig. A lepke számára ez az egyetlen időpont (augusztus-szeptember eleje), amikor nem teszünk kárt bennük, ekkor kaszálható a terület, viszont a minden évben ekkortájt végzett kaszálással a sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) nem képes termést produkálni. E probléma feloldására a terület egyik felén augusztusi kaszálást javasolunk, abban az évben az élőhely másik részén nem történne beavatkozás, majd a következő évben a terület másik

felének kaszálása zajlana. Ezzel a módszerrel a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) populációja hosszútávon megőrizhető, ugyanakkor a sziki kocsord populáció éves terméshozadékjának fele biztosítaná az állomány felújulását, továbbá az élőhely többi, regionálisan ritka őszi kikerics (*Colchicum autumnale*) és védett növényfaja réti őszirózsa (*Aster sedifolius*), fátyolos nőszirm (*Iris spuria*) sem károsul. Az élőhely vízháztartásának és gyeptakarójának épségét befolyásoló tevékenységek kerülendők, előbbire példaként a melioráció, utóbbira fogasolás említhető meg. Jól bevált módszer lenne még a szelektív kaszálás, amikor a kaszálásból kihagyjuk a szikikocsord-foltokat, és csak a megfelelő csapadékú években kaszálnák. Ekkor az október végi kaszálással a lágyszárú-termelés és vele az előretörő cserjék – elsősorban a kökény – visszaszoríthatók. A területen megjelenő őshonos cserjefajok gyérítése mellett a tájidegen fajok selyemkóró (*Asclepias syriaca*), gyalogkakác (*Amorpha fruticosa*) drasztikus visszaszorítása szükséges.

KE-4 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** a Tarna folyót kísérő fajszegény, NATURA 2000 élőhelynek nem megfeleltethető mocsárrétek, a víztestet szegélyező nádasok és harmatkákások

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: D34 - Mocsárrétek
- B1a - Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
- B2 - Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások

GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.

GY82 A gyeptet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.

V14 A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre nem teszünk javaslatot.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben őshonos fajok alkotta puhafa-ligeterdő kialakítása célszerű lenne a vízhez kötődő madárfajok számára, viszont azon erdőtelepítés a vízgazdálkodásról rendelkező 1995. évi LVII. törvény és a hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételekről rendelkező 20/2006 (1/31.) KvVM rendelet alapján nem lehetséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A gyepterület nagy intenzitású kaszálása miatt a gyakori bolygatást jól tűrő fajok nagy aránya jellemző a területen, viszont azok visszaszorítására és értékesebb, természetes társulásokra jellemző növényfajok megtelepedésének elősegítésére évi legfeljebb kétszeri kaszálás javasolható. Az inváziós gyomfajok, mint például a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) visszaszorítása mechanikusan vagy – szükség esetén – vegyszeres úton szükséges. A folyó szegélyében őshonos fa- és cserjefajok spontán állományait célszerű meghagyni kisebb foltokban, mivel az búvó- és fészkelőhelyül szolgál számos madárfaj számára.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: szántóföldek

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: T1 - Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A szántóterületeken kötelező előírás nincs, de amennyiben az élőhely rekonstrukciója megkezdődik, akkor a 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendeletben megfogalmazott, a NATURA 2000 gyepterületek fenntartását célzó, kötelezően betartandó földhasználati szabályok lesznek érvényesek rá.

b) Önkéntesen vállalható előírás javaslatok

Kód Szántóterületekre vonatkozó előírások

- SZ13 Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.
- SZ14 A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer-mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
- SZ17 Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.
- SZ20 Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
- SZ22 Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.
- SZ24 Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
- SZ25 Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
- SZ46 Melioráció tilos.
- SZ48 Drénezés tilos.
- SZ52 Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
- SZ61 Magvetést nyár végén vagy ősszel kell elvégezni.
- SZ62 Telepítés előtt, valamint a program teljes ideje alatt műtrágya és bármilyen szerves trágya kijuttatása tilos.
- SZ63 Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
- SZ66 A telepítést követő második évtől évi kétszeri kaszálás (május-júniusban, illetve augusztus-szeptemberben), valamint a kaszálást követő sarjülegeltetés szükséges

az aranyvessző és a nád visszaszorítására, valamint a cserjésedés megakadályozására.

SZ67 Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése, tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.

SZ68 A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amely őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor legyen. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét, kizárólag mechanikai eszközökkel, biztosítani kell.

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások

GY81 A gyepet évente legalább kétszer kell kaszálni.

GY118 Élőhelyrekonstrukció.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységbe a terület jelentős hányadát (43,18%) alkotó szántóföldek tartoznak, viszont madárvédelmi szempontból sem indokolt a Natura 2000 területen a fenntartásuk, így szükséges lenne az átminősítésük és gyepterületté való rekonstrukciójuk, hogy ökológiai folyosóként szolgáljanak a természetes élőhelyfoltok között, vagy pufferzónaként védelmezzék a természetes élőhelyeket. Az élőhely-rekonstrukciót a szántóföldi gazdálkodás felhagyását követően, spontán gyepesedéssel, de ebben a természetes fajok magkészletében szegény környezetben inkább az őshonos, a közeli területekről származó vázfajok vetésével lenne célszerű végezni. A megfelelő növényközösség kialakulásához a talajban lévő tápanyagtöbblet elvonása szükséges, amely évi két- vagy háromszori kaszálással érhető el.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs a területen, de amennyiben erdőterület kialakítása történne a szántóterületen, akkor kizárólag őshonos fajok (elsősorban kocsányos tölgy) telepítését javasoljuk, lehetőleg elegyfajokkal (mezei juhar, tatárjuhar, magyar kőris, mezei és vénic szil) együtt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A szántóföldek mélyen benyúlnak a természetes élőhelyekbe, izolációjukat okozzák. A szántóföldek szerepe és a rajtuk folyó gazdálkodás minősége döntő hatással bír, ennek megfelelően javasolt minimálisra csökkenteni a vegyszerhasználatot (műtrágyák és biocid-, főként az általános inszekticid anyagokét) a közösségi jelentőségű gerinctelen jelölőfajok védelme érdekében. A terület vízállapotát befolyásoló tevékenységek kerülendők (pl. belvíz levezetése). A természetes élőhelyekkel érintkező területeken pufferzóna kialakítása szükséges. Ilyen fragmentált tájban a szántóterületeket övező természetes élőlényközösségek hosszú távú fennmaradása kétséges, kizárólag a szántóföldi növénytermesztés felhagyásával és a terület visszagyepesítésével, élőhely-rekonstrukciójával lehetséges (részletesebben a következő bekezdésben).

KE-6 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** folyóvizeket kísérő és mélyebb területek nádasai

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: B1a - Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások

(3) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok**

a) **Kötelező előírások és korlátozások**

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) **Önkéntesen vállalható előírás javaslatok**

Kód Vizes területekre vonatkozó előírások

- V01 A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
- V06 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás.
- V41 A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani.
- V44 A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni.
- V46 December 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével.
- V50 A nádas minimum 20-30%-át nem szabad learatni.
- V52 A hagyás foltokat évente eltérő helyen kell kialakítani.
- V60 A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot kötelező használni.

(4) **Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok**

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre nem teszünk javaslatot.

(5) **Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat**

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(6) **Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok**

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) **Kezelési javaslatok indoklása**

A nádasok aratását kizárólag a HNPI-vel való előzetes egyeztetést követően meghatározott időintervallumban végezhető hagyásfoltok alkalmazásával. A nádasok kaszálása, kezelése nem szükséges, viszont a bennük néhol megjelenő inváziós fajok visszaszorítása, megtelepedésük, terjedésük gátlása kiemelten fontos feladat.

KE-7 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** a Tarna folyó víztestében élő hínártársulások

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: Ab - Folyók, áramló vizű csatornák hínárnövényzete
- Natura 2000 élőhely: -

(3) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok**

a) **Kötelező előírások és korlátozások**

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) **Önkéntesen vállalható előírások**

Kód Vizes területekre vonatkozó előírások

- V01 A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
- V09 Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- V15 Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.
- V25 Horgászvízként és halastóként hasznosítani tilos.

(4) **Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok**

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre nem teszünk javaslatot.

(5) **Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat**

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(6) **Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok**

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) **Kezelési javaslatok indoklása**

A Tarna-folyó hínárvegetációja nem túl gazdag a területen, viszont a természetességi állapotának romlását kialakító környezeti tényezők mérséklése szükséges. A horgászati tevékenység tiltását javasoljuk a területen, mivel az emberi tevékenység a folyót és az azt övező élőhelyek degradációját, szennyezését okozza.

KE-8 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** kemény- és puhafa ligeterdők és sziki tölgyesek, „őshonos cserjések”

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: J6 - Keményfás ártéri erdők
- M3 - Nyílt sziki tölgyesek
- RB - Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- Natura 2000 élőhely: 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- A Jászsági erdészeti tervezési körzet erdőterve

b) Önkéntesen vállalható előírás javaslatok

Kód Erdőterületekre vonatkozó előírások

- E03 A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, száraló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
- E04 Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetyszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.
- E06 Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
- E08 Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
- E16 A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
- E17 Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
- E26 Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
- E36 Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
- E47 Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
- E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.
- E51 Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusossal.
- E58 Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
- E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre nem teszünk javaslatot.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőterületek fenntartása indokolt. Az esetleges felújítás során a lágyszárú szint megtartása mellett őshonos, a tájegységre jellemző fafajok telepítése szükséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Különleges értéket jelentenek a tájegységben erősen megritkult keményfa ligeterdők, ahogy a Pap-erdő is. Idős faegyedei nagyszámú állatközösségnek – főként odúlakó madaraknak és elhalt egyedeken élő, ún. xilofág rovaroknak – adnak otthont, ezért az élő idős fák mellett a korhadó, lábon álló és kidőlt holtfaállomány meghagyása is kiemelten fontos feladat. A terület értékes lágyszárú szintje (pl. az errefelé ritka odvas keltike) indokolja a gyérítés és véghasználat kizárását, mivel az erősen veszélyeztetné állományukat. Amennyiben az erdészeti beavatkozás elkerülhetetlen, akkor szálalóvágás alkalmazandó. A terület ökológiai fontosságát fokozza, nagyobb fajszerű életközösségek fenntartását teszi lehetővé a kocsányos tölgy dominálta erdő őshonos fafajokkal való elegyessége: magyar kőrissel, mezei és vénic szillel, továbbá őshonos cserjefajokkal, melyek eltávolítása, gyérítése kerülendő, az esetleges gyérítés, felújítás során segíteni kell a megtelepedésüket. Elsősorban a szegélyzónában jelentkező inváziós fajok megtelepedését meg kell gátolni, azok mechanikai módszerekkel, esetleg vegyszeresen – kizárólag pontpermetezéssel – visszaszorítandók.

KE-9 kezelési egység

(1) Meghatározása: telepített nemesnyaras, zárt szikes pusztagyep fajok alkotta lágyszárúsínttel

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: S2 - Nemesnyárasok

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- A Jászsági erdészeti tervezési körzet erdőterve

b) Előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Erdőterületekre vonatkozó előírások</u>
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
E67	Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújításának elhagyása, azok más művelési ágban (pl. gyep) történő hasznosítása.

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások

GY118 Élőhelyrekonstrukció.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Elsődlegesen a nemesnyaras lágyszárú szintjének megóvása mellett a nyárfaegyedek eltávolítása ajánlott, amely jelentősen megnövelné a szomszédos szikespusztagyep területét.

Másodsorban a kanadai nyárfa állomány lecserélése szükséges őshonos, a tájegységre jellemző fajokra.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A terület gyepként való rekonstrukciója javasolt, de amennyiben erdőterületként történne a további hasznosítása, abban az esetben a kanadai nyárfa állomány lecserélése szükséges őshonos, a tájegységre jellemző fajokra.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységet kijelölő nemesnyaras zárt lágyszárú szintje sok elemében közös a természeti értékekben gazdag szomszédos szikes pusztagyep vázfajaival, így indokolt az élőhely átalakítása, fásszáruinak letermelése, gyep művelési ágba való átvétele és a kocsordos szikespusztagyep (KE-3) együtt kezelése. Néhány (1-2) faegyed maghagyása indokolt ülő- vagy pihenőfaként a vonuló és állandó madarak számára. A faegyedek letermelését a talaj- és lágyszárú szint minimális bolygatása mellett szükséges elvégezni. A tuskók sarjadását a vágásfelület pontpermetezésével javasolt megakadályozni.

KE-10 kezelési egység

(1) Meghatározása: vasúti töltés őshonos és tájidegen fa- és cserjefajokkal és a vasúti töltés melletti gyepsáv

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ANÉR-kódja: RDb - Őshonos lombos fajokkal egyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
- P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás javaslatok

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások

GY28 A gyep cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.

Kód Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok

E68 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

E69 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágyszárú és fásszáru fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre nem teszünk javaslatot.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs a kezelési egységben.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A vasúti töltés oldala sztyepp- és erdőssztyeppfajok számára ideális élőhely, biztosítani szükséges ezeken az őshonos cserjefajok ligetes, esetleg cserjementes gyepfoltjait. A tájidegen inváziós fajok mechanikus, ritkán vegyszeres visszaszorítása szükséges a területen.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok a kezelési egységek (KE-1, KE-2, KE-3, KE-5, KE-9) szerint kerültek kifejtésre.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A **Janka-tarsóka** (*Thlaspi jankae*) hosszú távú megőrzése érdekében az élőhelyül szolgáló löszgyepfragmentum épségének biztosítása kiemelendő cél, emellett pufferzóna kialakítása szükséges a szántóföld degradációs hatásainak enyhítésére. Megoldandó az élőhely bővítése a déli oldalról határos szántóterület átminősítésével és rekonstrukciójával, amely a szomszédos gyepterülethez hasonló fajkészletűvé alakítását jelentené. Az élőhelyen és az egész Natura 2000 területen megjelent inváziós fajok visszaszorítása nemcsak a tarsóka, hanem az összes közösségi szempontból fontos jelölőfaj fennmaradása érdekében megkerülhetetlen. Amennyiben a veszélyeztető tényezők hatásának mérséklését követően is drasztikus populációméret csökkenés áll fenn, akkor ex situ, élőhelytől távoli védelemben (botanikus kerti vagy egyéb gyűjteményeskerti anyatelepek létrehozása és abból való visszatelepítésben is) szükséges részesíteni a fajt.

A **nagy szikibagoly** (*Gortyna borellii lunata*) védelmében elsősorban az élőhelyének és vele együtt a kizárólagos tápnövényének, a sziki kocsordnak fennmaradását kell biztosítani a cserjésedés megfékezésével, továbbá a megfelelő időben és módszerrel végzett kaszálással (lásd. Kezelési javaslatok fejezet, KE-3 Kezelési egység).

A **dunai tarajosgőte** (*Triturus dobrogicus*) és a **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) védelme érdekében megfogalmazott intézkedések:

- Javasolt a terület időszakos vízü élőhelyeinek (holtág, mocsarak, kubikgödrök) megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő vízelvezetések mellőzése. Fontos az erdős és cserjés élőhelyek (különösen a vizek közelében) megtartása, természetességi állapotuk javítása (inváziós fajok visszaszorítása, holt fa mennyiségének növelése). Indokolt a szántóterület kiterjedésének lehetőség szerinti csökkentése, illetve környezetkímélő szántóföldi gazdálkodás folytatása. Javasolt az időszakos víztestek körül legalább 5 méter széles szántatlan (kaszálással kezelt vagy fás szárúakkal borított) pufferzóna kialakítása. Feltétlenül ajánlott a MÁV-val egyeztetve a vasútról beérkező szennyzódések (elsősorban gyomirtószerek) minimalizálása.
- A fásszárú vegetációtól túlzottan árnyékolttá váló, illetve mocsári növényzettől sűrűn benőtt vizes élőhelyeken indokolt a növényzet részleges és időnként megismételt

visszaszorítása. Szintén indokolt lehet a feltöltődő vizes élőhelyek részleges kotrása, illetve egyes – egyéb jelentős fajok szempontjából kevésbé értékes – mederrészek kimélyítése.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Natura 2000 jelölőfajok monitorozására tett javaslataink (lásd alább) a Nemzeti Biodiverzitás monitorozó Rendszer (NBmR) módszerein alapulva a helyi körülmények között módosítva adtuk meg.

A **Janka-tarsóka** (*Thlaspi jankae*) populációméret-csökkenésének legalább öt éven keresztül évi rendszerességgű, majd ötévenkénti egyedszámlálása indokolt, emellett populációdinamikai vizsgálatok elvégzése is szükséges lehet.

E növényfaj szaporodásbiológiájának feltárására kutatási irányokat adnánk meg. A tarsóka megporzását – feltehetőleg a rokonfajaihoz hasonlóan - rovarok végzik, így ezen beporzófajok felkutatása és azok populációméret-változásának felmérése is elengedhetetlen. Ezt, a tarsókák a virágzási időszakában (április) lenne célszerű végezni a viráglátogatók meghatározásával és számlálásával, majd a termésérés időszakában a magprodukciónál vizsgálattal. Mindezen felvételezések elvégzése és összehasonlítása szükséges egy vagy több másik, növekvő populációméretű tarsóka állományban is.

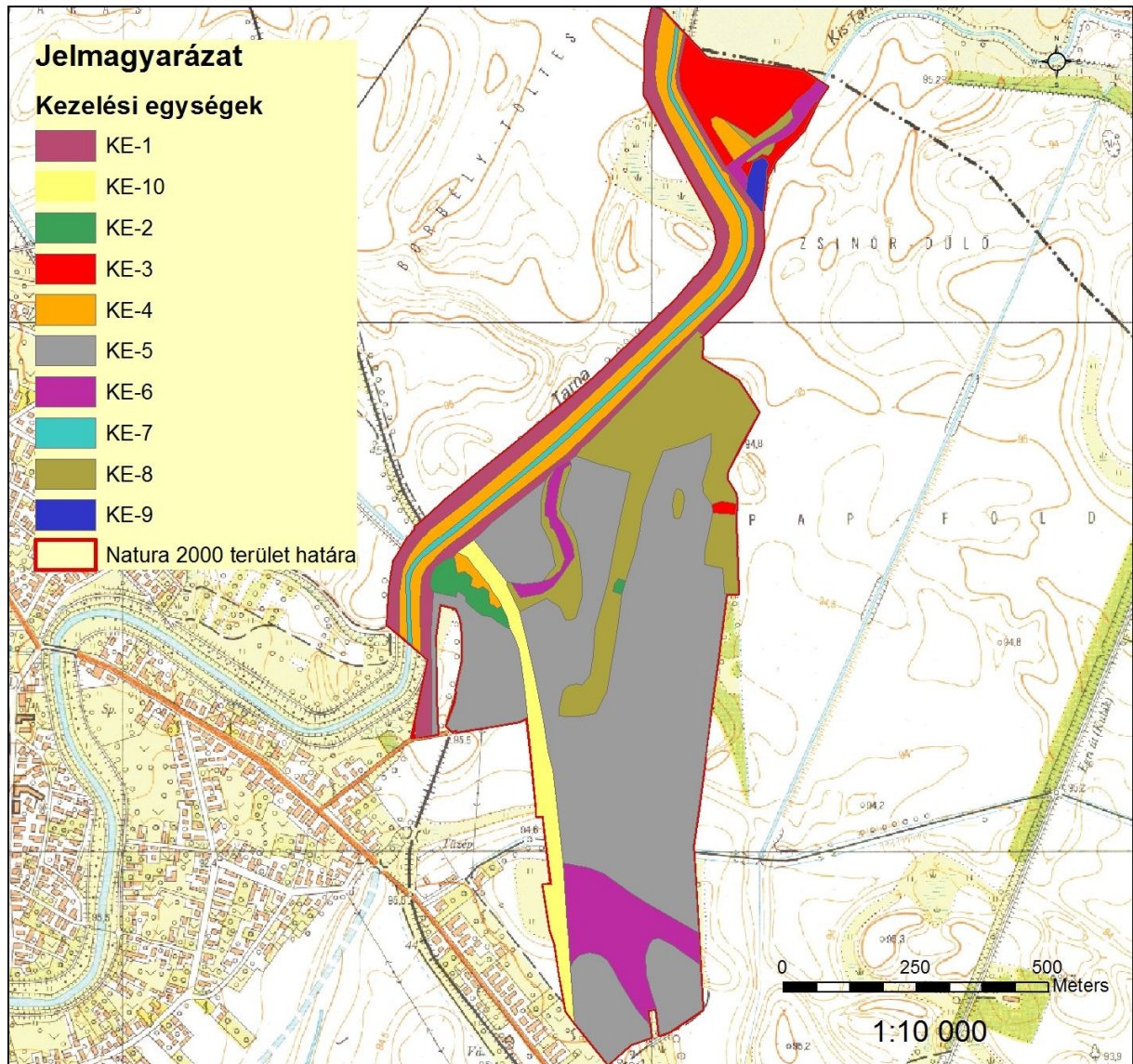
A **nagy szikibagoly** (*Gortyna borelii lunata*) populációméret változásának vizsgálatához évenkénti ún. „hernyórágás nyom felmérés” szükséges. Augusztustól a kocsordok tövéénél található tenyérszerű nagyságú, világossárga, faforgácszerű halmok számlálása szükséges. Ezeket az ürülékkupacokat a hernyók a gyökérrágás idején felnyomják a talaj szintje fölé. Mivel meglehetősen kisméretű a kocsordos pusztagyep, így az élőhely teljes területén érdemes felmérni az összegyedszámot.

A jelölő **kétéltű fajok** monitorozását optimális esetben évente, minimálisan ötévente megismételt, standardizált mintavételezéssel indokolt elvégezni. Mindkét faj esetén rendkívül nehéz a valós egyedszámot megbecsülni, az egyedszám több nagyságrendet elérő fluktuációja pedig az eredmények értékelhetőségét nehezíti. A javasolt mintavételi helyek a déli mocsárfolt, a holtág és az északi kubikgyödrök. A **dunai tarajosgöte** (*Triturus dobrogicus*) esetén palackcsapdázás, valamint transzekt mentén végzett peteszámlálás, a **vöröshasú unka** (*Bombina orientalis*) esetén akusztikus, valamint transzekt mentén végzett vizuális felmérés a javasolt módszer.

A **mocsári teknős** (*Emys orbicularis*) előfordulásáról szintén indokolt, rendszeres sáv menti vizuális mintavételezéssel információkat gyűjteni, lehetőség szerint összekapcsolva a kétéltű fajok monitorozásával.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2013.06.25.).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Jászdózsai Pap-erdő (HUHN20044) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül helyi jelentőségű védett természeti terület a Pap-erdő 5 hektáros területe, melyre a Jászdózsa Község 12/2011.(XI.25.) rendelete is vonatkozik.

Ezen túl a terület egyes részei az országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezetének részei is egyben (ld. 1.6. fejezet).

A terület 93%-a magántulajdon, 7%-a mezőgazdasági termelősövetkezet tulajdona. A magántulajdonú területek több tulajdonos között oszlanak meg. Ugyanakkor a nagyon sok tulajdonos által érintett osztatlan közös tulajdon a területen nem jellemző.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Jászdózsai Pap-erdő Natura 2000 területe az alábbi azonosítóval jelzett fizikai blokkokban található:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	NATURA 2000 érintettség (ha)	KAT
U995U-J-10	4.15	3.13	-
UAYKW-Q-10	7.71	0.00	-
U0JCW-Q-10	83.95	78.66	-
U14CW-C-10	1,68	0,00	-
U17YW-3-10	1,98	0,00	-
UAP5U-Y-10	3.22	0.00	-
U1ACW-K-10	11.17	8.60	-

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el.

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. Jelenleg a támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályozza. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses

hasznosítás esetén 77 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 területen található, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet)

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb

földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Jászdózsai Pap-erdő fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Jászdózsai Pap-erdő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó egyes jelenlegi szabályok felülvizsgálatával a kaszátlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhely-fejlesztési élőhely-rekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Jászdózsai Pap-erdő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhelyé alakítását ösztönző eszközök (pl.: MTÉT rendszeren belül a szántóföldként hasznosítható területeken a Szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram; a nedves, belvizes szántóterületeken Szántóföldi gazdálkodás gyepgazdálkodássá alakításának célprogramja ajánlható)

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet véleményünk szerint csak akkor szüntethető meg,

ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti probléma megoldására megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat.

Az elsősorban pályázati forrásból (KEHOP, LIFE) finanszírozható projektek indítására vagy abban való részvételre nyílna lehetőség leginkább. Az érintett 1530, 6250 91I0, 91F0 élőhelytípus mindegyike kiemelt közösségi jelentőségű, ami LIFE programban magasabb, 75%-os uniós társfinanszírozást tesz lehetővé.

3.3.3. Egyéb

Gyakorlati természetvédelmi feladatokra (szemétszedés, inváziós fajok irtása, cserjeirtás) javasolt lenne önkéntesek vagy a közmunkaprogram bevonása.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv készítése során folyamatos kapcsolattartás történt a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen interjúk készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzattal (Jászdózsza).
2. A kommunikációs időszakban a fenntartási terv egyeztetési változata elérhető volt a projekt honlapján.
3. A terv egyeztetési fóruma előtt, telefonos és e-mailes kapcsolatfelvétel történt a fent említett címzettekkel kívül a falugazdással, gazdálkodókkal, a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) és a zöldhatósággal (Észak-Magyarországi Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség) is. A terv egyeztetési változata e-mailen keresztül jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után kifüggesztették a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv első változatának megvitatása

1. Fórum (2013. december 10. Jászdózsza, résztvevők száma: 8 fő): A fent részletezett tájékoztatási lépések után következett az egyeztető falufórum. A terület nagysága és az érintett település és lakosság szám alapján egy fórum megtartása volt indokolt.

Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javulhat a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot fog tükrözni), de növekedhet a terv helyi elfogadottsága is.

A fórumra meghívást kaptak a település vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a vadásztársaság, a falugazdász és a hivatalos szervek: az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség és az Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság képviselői. A projektben résztvevők oldaláról a tervező, illetve a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv második változatába.

2. Terepbejárás (2013. december. 10. Jászdózsza, résztvevők száma: 8 fő): a falufórum után a terepbejárás következett, amely során személyesen meg lehetett tekinteni a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat. A terepbejárást a kJTt természetvédelmi óra vezette, a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület az elhangzottakról jegyzőkönyvet készített, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv második változatába.
3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is (ezzel a lehetőséggel az önkormányzat élt). Az észrevételeket megkapta a tervező, hogy építse be a terv második változatába.
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt honlapján, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20044.htm> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételeket megkapta a tervező, hogy építse be a terv második változatába.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kJTt kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. a Jászdózsai Pap-erdő Natura 2000 területtel érintett település (Jászdózsza) képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók,
3. a kJTt területén működő vadásztársaság (Tarnamenti-2000 Mezőgazdasági Termelő Szolgáltató és Kereskedelmi Zrt.) képviselői,
4. falugazdászok,
5. Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság,
6. Észak-Magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség,
7. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság,
8. halgazdálkodási társaság (Közép-Tisza-Vidéki Horgászegyesületek Szövetsége).

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervezetekkel

A kezelő és hatósági szervezetek és magánszemélyek közül nem jelent meg mindenki az egyeztető fórumon, vagy nem nyilvánított véleményt. Viszont az alábbi táblázatban összegyűjtött, beérkezett vélemények a terv végső változatába beépítésre kerültek.

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett-e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan?
Jászdózsa település képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon megjelentek (jegyzőkönyv), e-mailben	igen	véleményüket a szakmai tervező figyelembe vette a kezelési javaslat kialakításánál (KE-2 - cserjeirtás, KE-8 és KE-9 – idegenhonos fafaj irtása)
Helyi gazdálkodók	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	nem	-	-	-
Vadásztársaság (Tarnamenti-2000 MgT. Zrt.)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	nem	-	-	-
Falugazdász	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	e-mail, levél	igen	a meder, a hullámtér és az árvízvédelmi töltésre vonatkozó javaslataikat a szakmai tervező a Natura 2000 célokkal össze-egyeztetve építette bele a tervbe
Észak-Magyarországi Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi	igen	fórumon és terepbejáráson megjelentek (jegyzőkönyv)	igen	véleményüket a szakmai tervező figyelembe vette a kezelési javaslat kialakításánál (KE-

	egyeztetésről				2 - cserjeirtás, KE-8 és KE-9 – idegenhonos fafaj irtása)
--	---------------	--	--	--	--

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

A Jászdózsai Pap-erdő kJT az Alföld Jászság néprajzi tájegységében helyezkedik el. Természetföldrajzilag a terület az Észak-Alföldi-hordalékkúpsíkság nyugati részén, a Gyöngyösi-sík kistájunk délkeleti csücskében található.

A területen jelen vannak a jelölő kételtű fajok számára kedvező természetes és mesterséges vizes élőhelyek. Ezek közül a terület déli részén elhelyezkedő természetes mocsárfolt, a terület központi részén található, feltöltődő holtág és a terület északi részén lévő két kubikgödör a legjelentősebbek. Fenti, időszakos vizű élőhelyek optimális élőhelyi viszonyokat teremtenek a két faj számára, de az extrém száraz években (mint a 2013-as év volt) korai kiszáradásuk veszélyezteti a sikeres szaporodást. Megfelelő szárazföldi élőhelyek (erdőfoltok, cserjések, mocsárrét és száraz gyepfoltok, töltések) rendelkezésre állnak, de a szántók viszonylag nagy aránya és a tágabb környezet intenzív szántóföldi jellege kedvezőtlen adottságként értékelhető.

1.1.1. Éghajlati adottságok

A Jászdózsai Pap-erdő kJT éghajlata a klasszikus Péczely-kategorizálás szerint a mérsékelt meleg-száraz kategóriába tartozik. A területen 1950 az évi *napsütéses* órák száma, ebből 740-760 a nyári évnegyedben, 180 a téliben várható.

A *hőmérsékleti* viszonyokat jellemzi a 10,0 °C felett várható évi középhőmérséklet, ez a vegetációs időszakban 17,0-17,5 °C. A napi középhőmérséklet április 2-5. és október 17-20. között meghaladja napi 10 °C-ot, illetve a fagymentes időszak is nagyjából ekkorra tehető. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 34,0 °C, az évi abszolút minimumok átlaga 16,0 °C körül alakul.

Az átlagos évi *csapadék* hozzávetőlegesen 530-540 mm, ebből a vegetációs időszakban 310-320 mm esik, a területen éves viszonylatban vízhiány jellemző, az ariditási index 1,30 körüli. Az éves hóborítottság 32-35 nap.

Az uralkodó *szélirány* a Mátra szélárnyékoló hatása miatt a nyugatias és a keleties.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A Közép-Tisza nyugati oldalát a Tarna vízrendszere (hossza: 105 km, vízgyűjtője 2116 km²) tölti ki, így a kJT is ennek a vízgyűjtőjén található, sőt annak nyugati határa a Tarna jobb partján húzódik, így maga a folyó is a Natura 2000-es terület része. A Tarna itt már árvízvédelmi okokból erősen módosított mederben folyik, vízjárását tekintve a kora nyári árvizek a jellemzőek, a kisvizek ősszel gyakoriak. A Tarna vízteste már nem éri el a jó ökológiai állapotot, a kémiai állapotról pedig nincs információ, mert adathiányos a terület.

Más jelentősebb felszíni víz nem található a területen.

A felszín alatti vizek mennyisége a jó kategóriába tartozik. A talajvíz átlagos szintje 2-4 m között mozog. A felszín alatti vizek minősége is jó kategóriájú, Jászdózsán termásvíz kitermelés is folyik.

1.1.3. Talajtani adottságok

A Jászság mérsékelt meleg, száraz, erősen vízhiányos terület. Ugyanakkor a Pap-erdőnél a Tarna mentén uralkodóan vízhatás alatt képződött talajok jellemzőek. A tervezési

terület északi részén az uralkodó genetikus talajtípus a réti talaj (a kJTT teljes területének 65%-a), a déli részen (35%) az öntés réti talaj a jellemző.

1.2. Természeti adottságok

A Jászság gyakran lösz alapközetű, magas agyag- és humusztartalmú, jó vízgazdálkodású talajain már évszázadok óta szántóföldi növénytermesztés folyik. Ez az oka annak, hogy alig találunk ebben a tájegységben ilyen talajadottságú területeken természetes vagy természetközeli élőhelyeket. Csak zsebkendőnyi foltokon vagy szántóföldi művelés számára alkalmatlan területeken akadhatunk ilyenekre, mint a jászdózsai Pap-erdő és az azt övező gyepfragmentumok, gyepfoltok. A Pap-erdő Natura 2000 terület méretéhez képest rendkívül sokszínű, számos kiemelt jelentőségű élőhelytípust, növény- és állatfajt vonultat fel. Közülük leginkább a – II. Katonai felmérés tanulsága alapján - több évszázados múltra visszatekintő tölgy-kőris-szil ligeterdő és az azt szegélyező sziki tölgyes, együttesen a Pap-erdő a legnevesebb. Több olyan ligeterdei fás- és lágyszárú növényfajnak (pl. geofitonok) is otthont ad, melyek nagyon megritkultak erre felé (bővebben lásd alább). Különlegességet jelentenek a terület lösz- és szikespusztagyep-foltjai is, melyben a közösségi szempontból kiemelt jelentőségű jelölőfajok (Janka-tarsóka, nagy szikibagoly) mellett más értékes fajok is élnek. Itt említhető meg a terület északi részén a szikespusztagyep jelentékeny sziki kocsord (*Peucedanum officinale*), réti őszirózsa (*Aster sedifolius subsp. sedifolius*) és fátyolos nőszirm (*Iris spuria*) állománya. A löszgyepben a Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) mellett a dunai szegfűt (*Dianthus collinus*) érdemes kiemelni. A terület mélyebb fekvésű részein többnyire homogén nádasok vannak, ami alól egyedüli kivételt képez a Kis-Tarna jobb partján lévő kubikgödör fajgazdagabb együttese, amelyben a nád (*Phragmites australis*) mellett mocsári sással (*Carex riparia*), tavi kákával (*Schoenoplectus lacustris*), a szegélyben fényes borkóróval (*Thalictrum lucidum*) találkozhatunk. Sajnos a Natura 2000 terület felét kultúrtáj foglalja el, az őszirózsás-kocsordos szikespusztagyepbe nemesnyáras, a ligeterdőbe és a sziki tölgyesbe szántóföldek nyomultak be a korábbi gazdag gyepvegetáció feltörését követően.

A zoológiai értékek közül a madarak kerülnek leginkább a szemünk elé. A keményfaligeterdő számos odulakó madárfajnak otthont ad, mint például – hogy csak a leggyakoribbakat említsük – a nagy fakopáncs (*Dendrocopus major*), szén- és kék cinege (*Parus major*, *Cyanistes coeruleus*). Az őszi átvonuló túzok- (*Otis tarda*) és darucsapatok (*Grus grus*) is gyakori vendégnek számítanak. A szántókat szegélyező cserjésekben tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*) vadászó egyedei gyakran kerülnek szem elé.

A Tarna-folyó mentén elszórtan az európai vidra (*Lutra lutra*) talál menedékre. A kétéltűek közül a vizes élőhelyekhez kötötten előfordul a dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), illetve a sokfelé megjelenő vöröshasú unka (*Bombina bombina*). A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) a kocsordos gyepek különlegessége. Hernyója –ahogy már korábban is említettük – hazánkban kizárólag a sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) leveleivel táplálkozik, majd július közepén-végén berágja magát a tápnövény szárába, majd tovább a gyökerébe. A poloskák (Heteroptera) és azon belül a vízipoloskák (Nepomorpha) sorából érdemes kiragadni néhány példát. Az időszakos nyílt vizekben a közönséges bűvárpoloska (*Sigara lateralis*), a vízfelszíni poloskák (Gerromorpha) közül pedig a vízi szöcske (*Gerris odontogaster*) és az ezüstös molnárpoloska (*Gerris argentatus*) található meg.

A szitakötők ragadozó életmódú lárvái a parti növényzettel fedett, sekély vízben fejlődnek. Az általánosan elterjedt kék légivadász (*Ischnura elegans pontica*) mellett az apró légivadász (*Ischnura pumilio*) is gyakran cikázik a víz közeli területeken.

Az egyenesszárnyúak (Orthoptera) közül kerülnek ki a füves területek egyik legjellemzőbb, óriási denzitásban jelen levő, nagyméretű rovarfajai, melyek fontos táplálékbazist jelentenek más gerinctelen és számos gerinces faj (például kékvércse) számára.

A tojócsövesek (*Ensifera*) közül tipikusan előfordul a nagytermetű törös szöcske (*Gampsocleis glabra*), s az ennél alig kisebb púposhasú rétszöcske (*Platycleis affinis*).

Kisebb-nagyobb populációival találkozhatunk a sisakos sáska (*Acrida ungarica*), a sziki sáska (*Epacromius coeruleipes*), a rövidnyakú sáska (*Dociostaurus brevicollis*) fajoknak.

A Jászdózsai Pap-erdő élőhelytípusai

Élőhelytípus neve	Élőhelytípus kódja	Területe (ha)	Területi részesedése (%)
Folyók, áramló vizű csatornák hínárnövényzete	Ab	1,4046	2,2655
Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	B1a	4,7117	7,5998
Mocsárrétek	D34	5,1563	8,3170
Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek	F3	3,1623	5,1008
Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek	H5a	0,4593	0,7408
Keményfás ártéri erdők	J6	3,9295	6,3382
Nyílt sziki tölgyesek	M3	0,6857	1,1060
Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek	OA	0,2762	0,4456
Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek	OC	5,5455	8,9447
Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések	P2b	3,2069	5,1726
Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők	RB	0,2019	0,3257
Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	RC	0,6241	1,0066
Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők	RDb	3,0064	4,8492
Nemesnyárasok	S2	0,2825	0,4557
Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák	T1	28,5778	46,0952
Tanyák, családi gazdaságok	U10	0,7465	1,2042
Összesen		61,9972	100

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek csillag jelzi, ha kiemelt jelentőségű az élőhelytípus

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
6250*	Síksági pannon löszgyepek	C
9110*	Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal	B
1530*	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak	C
91F0*	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén	C

Síksági pannon löszgyepek

Élőhely kódja:

6250*

Élőhely előfordulásai a területen:

Ld. térkép – 3. Térképek fejezet 3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok térképe

Élőhely területi aránya:

14 %

Élőhely kiterjedése a területen:

8,7067 hektár
A Natura 2000 adatlapon 3 ha szerepel. Az eltérés a megelőző felmérésekhez képest pontosabb jelenlegi (2013) térképezésnek tudható be.

Élőhely jellemzése:

A terület kisméretű zárványként fennmaradt élőhelytípus, melynek szerkezete már alig, vagy csak néhány megmaradt fajában emlékeztet a hajdani értékes löszpusztagyepre. Legnagyobb kiterjedésben a Tarna-folyót szegélyező árvízvédelmi töltés oldalán találkozunk ezen élőhelytípussal. Itt a gyakori kaszálást jól tűrő növényfajok fordulnak elő az egyébként szegényes fajkészletű élőhelytípusban. A löszgyepalkotó elemek közül megemlítendő az árva roznok (*Bromus inermis*), a tejoltó galaj (*Galium verum*), a mezei katáng (*Cichorium inthybus*), a degradációt jelzi az útszéli bogáncs (*Carduus acanthoides*), a mezei aszat (*Cirsium arvense*) nagy egyedszáma. Legértékesebb része a Tarna-folyó és a területet átszelő vasútvonal kereszteződésének délkeleti részében fekvő, főként kökénnyel (*Prunus spinosa*) erősen cserjésedő fragmentum. Itt találjuk a figyelmet érdemlő löszgyepi fajokat: a Janka-tarsókat (*Thlaspi jankae*), a töviskés imolát (*Centaurea scabiosa subsp. spinulosa*), a buglyos kocsordot (*Peucedanum alsaticum*) és a védett dunai szegfűt (*Dianthus collinus*). Szikesedésére a nagy egyedszámban megjelent védett réti őszirózsa (*Aster sedifolius subsp. sedifolius*) utal. Ennek a területrésznek az északi oldala erősen gyomosodik, a siska nádtippán (*Calamagrostis epigeios*) és a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) dominanciája jellemzi. Kis kiterjedésű löszgyepfoltok akadnak még a lösztölgyesek cserjései mentén, ahol a védett macskahere (*Phlomis tuberosa*) pár száztöves állománya is előfordul.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

Az élőhely erősen degradált, amelyet egyrészt a pufferzóna hiánya és így a szántóföldi növénytermesztés közvetlen hatásai (pl. gyomfajok betörése), másrészt az élőhelyen a kaszálás és legeltetés, mint legfontosabb gyepfenntartó kezelés hiánya (a Janka-tarsóka élőhelyén) okozza. Az élőhely másik részén (gát oldalán) a túlkaszálás jelent komoly gondot. A löszgyepre már a

szerkezete nem, hanem a fennmaradt néhány lőszgyepfaj utal, így természetességi értéke csak a 2-es kategóriát éri el.

Élőhely veszélyeztetettsége:

A kis kiterjedésű élőhely erősen veszélyeztetett, az inváziós fajok megtelepedése és a kaszálás, ill. legeltetés felhagyása, a Tarna-folyó árvízvédelmi töltésén a túlkaszálás miatt. Hosszú távú fennmaradása kizárólag területméretének növelésével és jól megfontolt természetvédelmi célú kezeléssel oldható meg.

Veszélyeztető tényezők:

Az élőhelytípusra leginkább a földművelés, pontosabban a szántóterületté alakítás veszélyezteti. A 2012-es évben egy részét beszántották, megszüntették. Sajnos a fennmaradását biztosító pufferzónával sem rendelkezik, így már rövidtávon is megszűnésével fenyeget az előbb említett tevékenységnek köszönhetően, továbbá a szántóföldi növénytermesztéssel járó kemikáliák, gyomirtószeres nagyban növelik átalakulását, eltűnését. Egyébként ezen csekély méretű szigetszerű élőhelyet minden irányból komoly, ökológiai barrier (akadály) határolja, délről szántóföld, nyugatról a Tarna-folyó, észak-északkeletről vasúti töltés, amely nagy mértékben akadályozza az élőhely, fajainak diszperzióját, interakciós (pl. génáramlás: szaporodás) kapcsolatait. A kaszálás hiánya a még fennmaradt lőszpusztagyep fajok megmaradását veszélyezteti, továbbá a vasúti töltésen elszaporodott inváziós gyomfajok megjelenéséhez vezet.

Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal

Élőhely kódja:	91I0*
Élőhely előfordulásai területen:	a Ld. térkép – 3. Térképek fejezet 3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok térképe
Élőhely területi aránya:	6,3 %
Élőhely kiterjedése területen:	a 3,9256 hektár A Natura 2000 adatlapon 3 ha szerepel. Az eltérés a megelőző felmérésekhez képest pontosabb jelenlegi (2013) térképezésnek tudható be.
Élőhely jellemzése:	Az élőhely domináns faja a kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>), melybe elegyfajként mezei szil (<i>Ulmus minor</i>), tatárjuhar (<i>Acer tatarica</i>), kökény (<i>Prunus spinosa</i>) és varjútövis (<i>Rhamnus catharticus</i>) vegyül. Lágyszárúsíntje szegényes, a szomszédos szikespusztagyep domináns faja, a réti őszirózsa (<i>Aster sedifolius subsp. sedifolius</i>) jelentős populációja található meg az erdőben. A dél-délkeleti oldalán viszont az erdőszegélyben néhány száz macskahere (<i>Phlomis tuberosa</i>) egyed jelzi a korábbi erdőssztyepp- és löszpusztagyepet.
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	- Egy csekély szikespusztagyepet leszámítva minden oldalról szántóterületek veszik körül, így az élőhely degradáltsága, bolygatottsága jelentős, aljnövényzete viszonylag szegényes. A természetességi értéke 3-as értékűnek mondható.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Kis területmérete, szántóföldek által okozott izoláltsága miatt erősen veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	A határait szegélyező szántóterületek jelentik a legnagyobb veszélyeztető tényezőt, mely a nagy mennyiségű kemikália- és tápanyagterhelés mellett fokozott szárítószereppel bír, amely degradációt, fajszegényedést idéz elő a területen. A Tarna folyó időszakos áradásait gátló árvízvédelmi töltések az élőhely szárazodását, átalakulását idézik elő.

Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

Élőhely kódja:	1530*
Élőhely előfordulásai területen:	a Ld. térkép – 3. Térképek fejezet 3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok térképe
Élőhely területi aránya:	5,2 %
Élőhely kiterjedése területen:	a 3,2319 hektár A Natura 2000 adatlapon 30 ha szerepel. Az eltérés a megelőző felmérésekhez képest pontosabb és részletesebb jelenlegi (2013) térképezésnek tudható be.
Élőhely jellemzése:	A szikes élőhelyeket csupán a sziki kocsord (<i>Peucedanum officinale</i>) és a réti őszirózsa (<i>Aster sedifolius subsp. sedifolius</i>) uralt szikespusztagyepék (F3) képviselik. E fajok nyár végi-őszi színompájukkal sárgára (előbbi) és lilára (utóbbi) színezik a gyepeket. Domináns pázsitfűféléi a közönséges tarackbúza (<i>Elymus repens</i>) és a réti ecsetpázsit (<i>Alopecurus pratensis</i>). Kisebb populációját találjuk meg a területen az ugyancsak enyhe szikesedést jelző, kékeslila virágú védett fátyolos nőszirmnak (<i>Iris spuria</i>). Az árvízvédelmi töltés oldalán és a Kis-Tarna folyó mentén néhány száz tő őszi kikerics (<i>Colchicum autumnale</i>) honol. E faj üde kaszálók és mocsárrétek növénye, meglehetősen ritka e tájegységben, így kiemelt figyelem illeti. A kaszálás hiányának jeleként az élőhely a déli részén erősen nádasosodik és kökény (<i>Prunus spinosa</i>) által cserjésedik.
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	Az élőhely értékes fajokban gazdag, viszont a kis kiterjedése miatt rendkívül veszélyeztetett.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Az élőhely csekély területmérete és természetes élőhelyektől való izoláltsága miatt erősen veszélyeztetett, hosszú távú fennmaradása természetvédelmi célú beavatkozás nélkül kétséges.
Veszélyeztető tényezők:	Legjelentősebb a területet körülvevő intenzív szántóföldi növénytermesztés, amely a gyeperület szélének folyamatos beszántása mellett – pufferzóna hiányában – fokozott kemikáliaterhelésnek és degradációs nyomásnak van kitéve. A gyeperület égetése főként az itt élő sziki bagolylepke állománycsökkenését okozza. A gyeperület erősen cserjésedik, így a megfelelő időben végzett kaszálás biztosíthatja az élőhely hosszú távú fennmaradását.

Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén

Élőhely kódja:	91F0*
Élőhely előfordulásai területen:	a Ld. térkép – 3. Térképek fejezet 3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok térképe
Élőhely területi aránya:	7,1 %
Élőhely kiterjedése területen:	a 4,4048 hektár A Natura 2000 adatlapon 5 ha szerepel. Az eltérés a megelőző felmérésekhez képest pontosabb jelenlegi (2013) térképezésnek tudható be.
Élőhely jellemzése:	Fajgazdag keményfa ligeterdő, amely már több évszázados múltra tekint vissza, mivel a II. katonai térkép alapján is erdő volt a helyén. Talaját az évszázadok alatt jelentősen nem bolygatták, ennek köszönhető értékes lágyszárúsintje is. Kora tavaszi aspektusát a lila és fehér virágú odvas keltike (<i>Corydalis cava</i>) és a sárga virágú salátaboglárka (<i>Ranunculus ficaria</i>) határozza meg. Nyáron a feltűnő fehéres bugájú pázsitfűféle, a ritka magas gyöngyperje (<i>Melica altissima</i>) kerül a szemünk elé. Fásszárúak közül a kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>), a magyar kőris (<i>Fraxinus angustifolius subsp. danubialis</i>), a mezei juhar (<i>Acer campestre</i>), a vénic és a mezei szil (<i>Ulmus laevis</i> és <i>U. minor</i>) emelhető ki, előbbieik között évszázados példányok is jócskán előfordulnak az erdőben. Cserjeszintjét a tatárjuhar (<i>Acer tataricum</i>), a kökény (<i>Prunus spinosa</i>) alkotja. Az élőhelyfolt nagy részét szántók veszik körbe, így szegélye erősen bolygatott.
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	Az élőhely jó természetességi állapotú, értékes lágyszárú szinttel rendelkező ligeterdő, degradáció csak a szegélyi részeken tapasztalható. Természetességi állapota 4-esnek mondható.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Az élőhely veszélyeztetettsége számottevő a területen, mivel a nyugati, a Tarna-folyó felőli oldalát leszámítva minden oldalról szántóföld veszi körül. Ennek következtében nagymennyiségű növényvédőszer- és tápanyagterhelés alakul ki a szegélyeken, így annak degradációját, gyomosodását idézi elő, amely később a belsőbb területekre is hatást gyakorolhat.
Veszélyeztető tényezők:	A szántóföldekről bemosódó kemikáliák és ennek köszönhető gyomosodás, továbbá a néhány évente bekövetkező elöntés hiánya miatti szárazodás a fő veszélyeztető tényezők, de sajnos az illegális szemétlerakás is egyre nagyobb mértékű. Az inváziós

növényfajok elszaporodása az élőhely adottságainak megváltozását idézheti elő.

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Állomány (A-D)
II.	Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>)	C

Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a terület parányi löszgyepében fordul elő a területet veszélyeztető szántó szegélyében néhány négyzetméteres területen. Lokalizációját a 4. számú térkép mutatja.
Állományméret (jelöléskor):	250-500 egyed
Állományméret (tervkészítéskor):	200-250 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állománymérete csökkenő tendenciát mutat, mivel az élőhelyül szolgáló, a déli oldalán szántóterülettel szomszédos löszgyepfolt jelentős részét a 2012-es évben engedély nélkül feltörték.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége jelentős a területen, hosszú távú fennmaradása az engedély nélküli mezőgazdasági tevékenység miatt nem biztosított.
Veszélyeztető tényezők:	A faj élőhelyének szándékos megszüntetése, beszántása mellett a szántóföldi növénytermesztés során alkalmazott kemikáliák alkalmazása, továbbá a terület teljes becserjedése. A faj természetes diszperziója rendkívül korlátozott, mivel csak nagy távolságra vannak megfelelő adottságú élőhelyek.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Állomány (A-D)
II.	nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelli lunata</i>)	C
II.	dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>)	C
II.	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	C
II.	mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	D
II.	skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)	D

Nagy szikibagoly (*Gortyna borelli lunata*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj előfordulását a 4. sorszámú térképmelléklet mutatja.
Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	200-300 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Néhány évvel ezelőtt kora tavaszi időszakban az élőhelye, a sziki kocsordos pusztagyep egy alkalommal leégett. A faj petéit a talajfelszín fölé pázsitfűfélék levélhüvelyébe helyezi. Ez lehet az oka annak, hogy az égetéssel nem érintett területen jóval nagyobb arányú hernyó rágást találtunk.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj erősen veszélyeztetett a területen.
Veszélyeztető tényezők:	A tápnövénye, a sziki kocsord (<i>Peucedanum officinale</i>) élőhelyeül szolgáló szikes pusztarétet szántóterületek veszik körül, így komoly veszélyeztető tényező az engedély nélküli gyepfeltörés és a kemikáliák használata. A kaszálás hiánya miatt kezdődő cserjésedésnek köszönhetően bezárul az élőhely és idővel kiszorítja a táplálékául szolgáló kocsordot. A tavaszi tarlóégetés a gyepavarban (a pázsitfűfélék levélhüvelyében) pihenő petéket gyéríti meg. A nem megfelelő időben, augusztus előtt végzett kaszálás a hernyókat pusztíthatja el. Sajnos nagy távolságra vannak hasonló kocsordos élőhelyek, így a faj természetes diszperziója is korlátozott.

Dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a terület mély fekvésű, időszakos vizű élőhelyein általánosan elterjedt. 2013-ban, szaporodási időben 9 élőhelyen sikerült kimutatni jelenlétét.
Állománynagyság (jelöléskor):	C (gyakori)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Az alkalmazott módszer (petekeresés) közvetlen állománybecslést nem tesz lehetővé, a megtalált mintegy 1050 pete (9 különböző szaporodóhelyen) elvileg akár tucatnyi nőstény példánytól is származhat. Az élőhelyek kiterjedését, állapotát figyelembe vevő szakértői becsléssel több száz kifejlett példányból álló állománya élhet a területen.

Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány változásának tendenciáiról nincsenek információk.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége közepes a területen. Jelenleg még viszonylag erős állománya van jelen, de élőhelyei sérülékenyek. Kis mobilitású faj, ezért a gyors élőhelyi változásokra kedvezőtlenül reagál.
Veszélyeztető tényezők:	A szaporodóhelyek csapadékhiány miatti korai kiszáradása, a terület vízviszonyainak megváltoztatása, a szárazföldi élőhelyek degradációja (fakivágások, inváziós növények), a vízszennyezések, a szántóföldi művelés nagyarányú jelenléte, a gyepek feltörése, a természetszerű élőhely foltok viszonylagos elszigetelt jellege (pl.: a vasútvonal miatt). A területen lévő holtfa bűvőhelyül szolgál a faj számára, amelynek eltávolítása drasztikus állománycsökkenést is okozhat.

Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a terület mély fekvésű, időszakos vizű élőhelyein általánosan elterjedt. 2013-ban, szaporodási időben 9 lelőhelyen sikerült kimutatni jelenlétét.
Állomány nagyság (jelöléskor):	V (nagyon ritka)
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	Az alkalmazott akusztikus és vizuális felmérési módszerekkel 2013-ban, szaporodási időben 75 adult és 100 immatur példány jelenlétét sikerült kimutatni, összesen 9 lelőhelyen. Az élőhelyek kiterjedését, állapotát figyelembe vevő szakértői becsléssel több száz kifejtett példányból álló állománya élhet a területen.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány változásának tendenciáiról nincsenek információk.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége kicsi a területen. Jelenleg még viszonylag erős állománya van jelen, de élőhelyei sérülékenyek. Közepes mobilitású, szélsőséges időjárási helyzeteket jól elviselő faj. A gyors élőhelyi változásokra viszonylag gyorsan képes reagálni.
Veszélyeztető tényezők:	A vizes élőhelyek csapadékhiány miatti korai kiszáradása, a telelőhelyek degradációja (fakivágások, inváziós növények), a szántóföldi művelés nagyarányú jelenléte, a gyepek feltörése, a vízszennyezések, a természetszerű élőhely foltok viszonylagos elszigetelt

jellege. A területen lévő holtfa bűvőhelyül szolgál a faj számára, amelynek eltávolítása drasztikus állománycsökkenést is okozhat.

Mocsári teknős (*Emy orbicularis*)

Írányelv melléklete:

II.

Faj előfordulásai a területen:

2013-ban nem sikerült kimutatni a faj jelenlétét. Önfenntartó populáció fennmaradására a terület nem alkalmas.

Állománynagyság (jelöléskor):

P (jelen van)

Állománynagyság
(tervkészítéskor):

0

Állomány változásának
tendenciái és okai:

Valószínűleg a korábban észlelt példányok időszakosan voltak jelen (pl. bővebb csapadék, szándékos betelepítés, fogságból kiszabadulás által).

Faj veszélyeztetettsége:

Nem értékelhető.

Veszélyeztető tényezők:

Nem értékelhető.

Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)

Írányelv melléklete:

II.

Faj előfordulásai a területen:

A faj előfordulása a tölgy-kőris-szil ligeterdő (J6) maradvány-területére esik.

Állománynagyság (jelöléskor):

R (ritka)

Állománynagyság
(tervkészítéskor):

A felmérés idején nem találtuk meg a területen.

Állomány változásának
tendenciái és okai:

A populáció egyedszáma minden jel szerint erősen lecsökkent az utóbbi aszályos évek hatására.

Faj veszélyeztetettsége:

A faj erősen veszélyeztetett a területen, mivel élőhelye meglehetősen kisméretű, továbbá csak nagy távolságra található hasonló, a faj számára megfelelő élőhely.

Veszélyeztető tényezők:

A tarvágás és a holt fa eltávolítása az élőhelyről.

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség
Dunai szegfű	<i>Dianthus collinus</i>	V	A faj néhány példánya az élőhely korábbi gazdagságáról tanúskodik.
Gumós macskahere	<i>Phlomis tuberosa</i>	V	A korábbi löszpusztagyepek hírmondója.
Sziki kocsord	<i>Peucedanum officinale</i>	V	A faj a tápnövénye a közösségi szempontból jelentős nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>) lepkefajnak.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A területhasználat a CORINE felszínborítási adatbázis alapján jellemezhető:

Kategória	Kiterjedés (ha)	Terület (%)
vegyes mezőgazdasági terület	7,78	12,55
folyóvíz	13,45	21,7
cserjés és/vagy lágyszárú növényzet	4,38	7,05
erdő	6,5	10,5
szántó	29,85	48,15
Összesen	61,97	100

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

A tervezési területen a tulajdonosok megoszlási aránya szektoronként:

Tulajdonos	Megoszlási arány (%)
magántulajdon	93
mezőgazdasági termelőszövetkezet	7
	100

A terület majdnem teljes egészében magántulajdonban van, azonban a tervezési területet érintően összesen 5 hektár a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában van.

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1. Mezőgazdaság

A Jászdózsai Pap-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület déli részein található szántókon intenzív mezőgazdálkodás folyik. A vasútvonaltól délre elhelyezkedő szántók önkormányzati tulajdonban vannak, melyeken bérleti szerződés alapján gazdálkodnak.

A Tarna menti hullámteret és a védőművet kaszálással hasznosítja a Vízügy.

A területen még megtalálható gyepeken nem történik semmilyen jellegű gazdálkodás.

1.3.3.2. Erdészet

Az erdőállomány jellemzése

A Jászdózsai Pap-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen az egyetlen üzemtervezett erdő alrészlet (Jászdózsa 32A) 4,28 hektáron helyezkedik el. Az alrészlet jelenlegi fatípusa elegendes-kocsányos tölgyes, a távlati célállomány pedig szintén elegendes-kocsányos tölgyes. Az erdő állami tulajdonban van, védett természeti területen lévő erdő, rendeltetése alapján természetvédelmi célú, Natura 2000 rendeltetésű.

1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

Vadgazdálkodás

A terület a I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadas vadgazdálkodási körzethez tartozik, ahol a vadgazdálkodást a Tarnamenti-2000 Mezőgazdasági Termelő Szolgáltató és Kereskedelmi Zrt. (Kódszám: 16-750510, cím: 5122 Jászdózsa, Dózsa György út 81.) látja el.

A terület tipikusan alföldi apróvadas terület, jellemző apróvadja a mezei nyúl és a fácán. A fő nagyvadja az őz. A vadállományt erősen befolyásoló tényező nincs a területen.

A területen a vadászati létesítmények közül vadetetők találhatóak, összesen 2db, a jelölés alapjául szolgáló élőhelyeket és fajokat alapvetően nem veszélyeztetik. Természetvédelmi és gazdálkodási szempontból kárt csak lokálisan okoz a vadállomány.

Érvényben lévő vadgazdálkodási tervek:

- I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadas vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014. február 28-ig (Országos Vadgazdálkodási Adattár).
- Tarnamenti-2000 Mezőgazdasági Termelő Szolgáltató és Kereskedelmi Zrt. (Kódszám: 16-750510) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 1. Jóváhagyta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Halászat, horgászat

A Jászdózsai Pap-erdő kJT határain belül található egyetlen halászatra, horgászatra alkalmas víztest a Tarna, amelynek teljes hosszán (és a mellékvizein) a halászatra jogosult a Közép-Tisza-Vidéki Horgász Egyesületek Szövetsége. Az érvényes halgazdálkodási terv 2013. április 2-től 2018. április 1-ig szabályozza a folyó halgazdálkodását. Ennek értelmében a halgazdálkodási célok: állományfejlesztés és horgászati lehetőségek javítása.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A Jászdózsai Pap-erdő Natura 2000-es területen található a Tarna patak, mely az ÉMVIZIG kezelésébe tartozó Magyar Állami tulajdonában lévő ingatlan.

A terület a Tarna bal parti hullámterét valamint árvízvédelmi töltéseit (237 sz. Laskó – Tisza – Zagyva - Tarna közti mentesített ártéri öblözet és 241 sz. Gyöngyös – Tarna – Ágó közti mentesített ártéri öblözet), továbbá a Tarna folyó nagyvízi medrét érinti.

A területen az alábbi elsőrendű árvízvédelmi célú létesítmények találhatóak:

- a 08.12. sz. Jászfákóhalma-káli árvízvédelmi szakaszhoz tartozó Tarna bal parti árvízvédelmi töltés
- a 08.13. sz. Jászdózsa-káli árvízvédelmi szakaszhoz tartozó Tarna jobb parti töltés

A töltések kezelése során jelenleg a 1995 évi LVII. Törvény előírásai alapján évente kétszeri kaszálás és a cserjésedés megakadályozása történik.

1.3.3.5. Turizmus

A területen az intenzív turizmus nem jellemző, alkalmi látogatók azonban előfordulhatnak.

1.3.3.6. Ipar

Ipari fejlesztés nem tervezett, intenzív területhasználat nem fenyegeti.

1.3.3.7. Infrastruktúra

A területet a Jászárokszállás – Újszász közötti vasútvonal érinti.

1.3.3.8. Egyéb

A Natura 2000 terület Jászdózsa település közigazgatási területét érinti 61,99 ha-on.
A területen területfelhasználási változtatási szándék, terv jelenleg nem ismert.

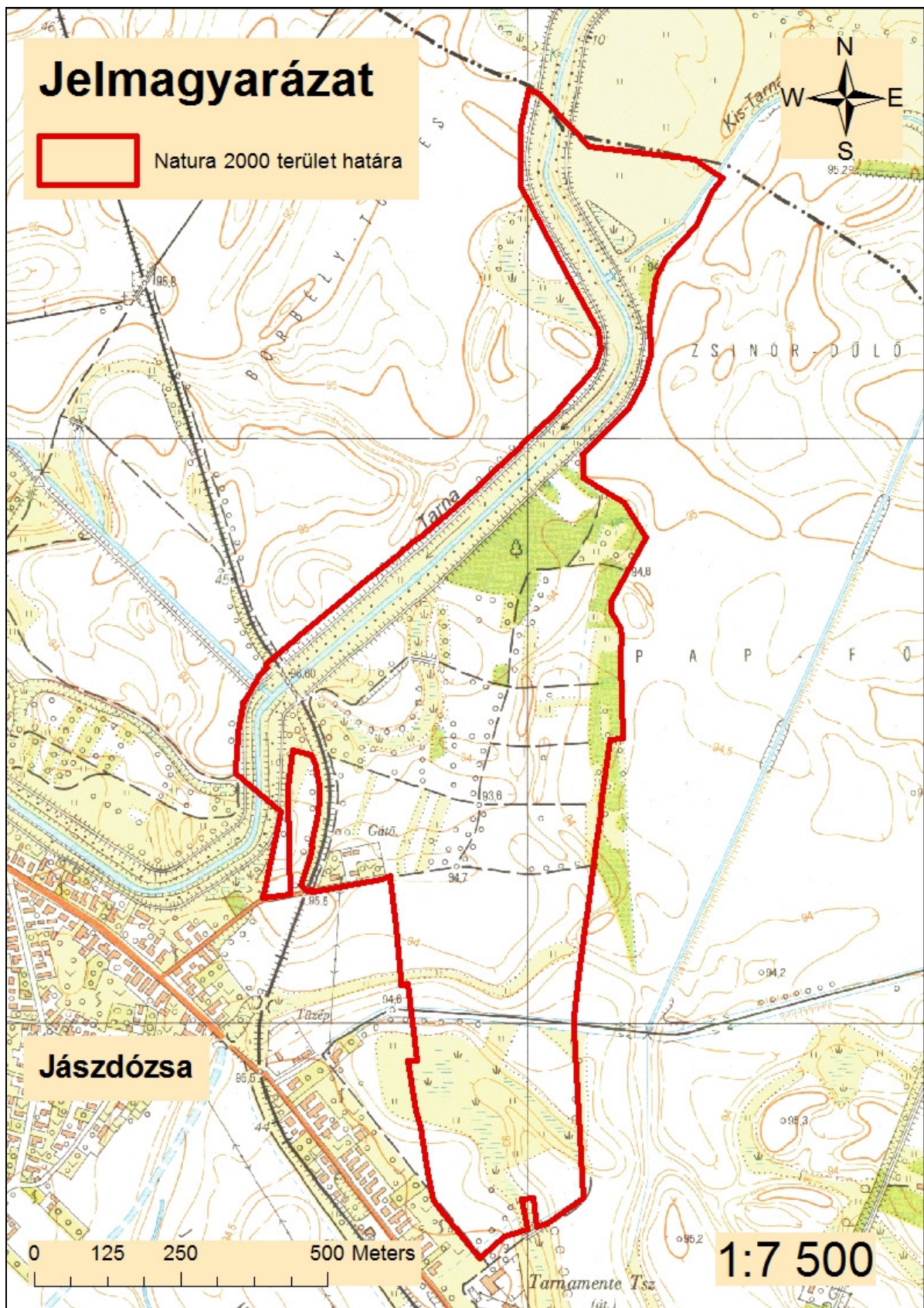
2. Felhasznált irodalom

- ANDRÉSI P. (2002): Cselekvő természetvédelem. MME és az Orchis Természetvédő Egyesület, Budapest-Ásotthalom, pp. 226.
- ANGELOVICI, R., GALILI, G., FERNIE, A. R., FAIT, A. (2010): Seed desiccation: a bridge between maturation and germination. *Trends in Plant Science* 15 (4), pp. 211-218.
- BARANYI T, KOROMPAI T, JÓZSA Á. CS, KOZMA P. (2006): *Gortyna borelii lunata* (Freyer, 1838). (In: VARGA Z. (szerk.): *Natura 2000 fajok kutatása I. - Natura 2000 species studies I.*) Dél-Nyírség-Bihari Tájvédelmi és Kulturális Értéktörző Egyesület, Debrecen, pp. 3-69.
- BARANYI T, VARGA Z. (2004): Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*). KvVM Természetvédelmi Hivatal Fajmegőrzési Tervek. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, pp. 37.
- BASKIN, C. C., BASKIN, J. M. (1998, 2001): *Seeds – Ecology, Biogeography, and Evolution of dormancy and Germination*. Academic Press, San Diego, pp. 666.
- BORHIDI A, SÁNTA A (1999): Vörös könyv Magyarország növénytársulásairól 1-2. Természetbúvár Alapítvány Kiadó, Budapest, pp. 362+404.
- BÖLÖNI J, MOLNÁR ZS, KUN A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót, pp. 439.
- CSONTOS P, KALAPOSI T. (2006): Csírázóképeség vizsgálata a hazai flóra néhány szárazgyepi és erdei lágyszárúján. (In: MOLNÁR E. (szerk.): *Kutatás, oktatás, értékteremtés. A 80 éves Précsényi István köszöntése.*) MTA ÖBKI, Vácrátót, pp. 217-226.
- FARKAS S. (szerk.) (1999): Magyarország védett növényei. Mezőgazda Kiadó, Budapest, pp. 416.
- GALÁNTAI M. (1981): A kivesző növények szaporíthatók! *Búvár* 3, pp. 111-113.
- GŐRI SZ, KAPOCSI I. (2005): Szikes puszták és mocsarak rehabilitációja. LIFE-Nature program a Hortobágyi Nemzeti Parkban 2002-2005. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, pp. 20.
- HIDVÉGI P. (1996): Jász-Nagykun-Szolnok megye helyi jelentőségű védett természeti értékei. (In: TARDY J. (szerk.): *Magyarország településeinek védett természeti értékei.*) Mezőgazda Kiadó, pp. 286-308.
- JÁVORKA S, CSAPODY V. (1975): *Iconographia Florae Partis Austro-Orientalis Europae Centralis* (Közép-Európa délkeleti részének flórája képekben). Akadémiai Kiadó, pp. 576.
- KELEMEN J. (szerk.) (1997): Irányelvek a füves területek természetvédelmi szempontú kezeléséhez. TermészetBÚVÁR Alapítvány Kiadó, Budapest, pp. 388.
- KIRÁLY G. (szerk.) (2009): Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok. Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő, pp. 616.
- KORSÓS Z. (1997): Nemzeti Biodiverzitás monitorozó Rendszer VIII. Kételtűek és hullók. Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest, pp. 44.
- NAGY G. G, DÉRI E, LENGYEL SZ. (2008): Irányelvek a Pannon száraz lösz- és szikespuszta gyepek rekonstrukciójához és természetvédelmi szempontú kezeléséhez. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Debrecen, pp. 57.

- PAPP L. (1991): Adatok a Nyírségense és a Crisicum flórájáról és annak mentési munkálatairól. 100 éves az MBT Botanikai Szakosztálya. MBT-BSZ, BDTF, MTM Biotár 8, pp. 55.
- PAPP L. (1994): A védett harasztok és virágos növények spóra- és termésérési időszakai (fenofázisai) hazánkban. Calandrella 8 (1-2), pp. 26-53.
- PAPP L. (1996): Debrecen környéke halmainak, kurgánjainak növényzete. (In GYARMATHY I. szerk.: Dombok, halmok, kurgánok), A Dél-Nyírség Tájvédelmi Egyesület. Debrecen, pp. 32-39.
- PAPP L. (1997): Nyírségi és környékbeli védett növényfajok szaporítási kutatásai, mentési kísérletei és ezek eredményei. Kitaibelia 2(2), pp. 317-319.
- PAPP L. (1997): A magyar flóra védett edényes növényfajainak spóra- és termésérési fenofázisai – mint a védelem egy kardinális pontja. Kitaibelia 2(2), pp. 319-320.
- PAPP L. (2012): Speciális biológiai értékeink és élőhelyeik megőrzése és rekonstrukciója. A DE BOTKERT projekt, KEOP – 3.1.3/2F/09-2009-001. (Új Széchenyi Terv Zárókiadványa), pp. 31.
- RAKONCZAY Z. (szerk.) (2004): A Hortobágytól Bátorligetig. Az Észak-Alföld természeti értékei. Mezőgazda Kiadó, Budapest, pp. 417.
- SIMON T. (1992, 2004): A magyarországi edényes flóra határozója. Harasztok – virágos növények. Nemzeti Tankönyv Kiadó, Budapest, pp. 892, ill. 846.
- SZABÓ L. GY. (szerk.) (1980): A magbiológia alapjai. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 392.
- SZALKOVSZKI O, HORVÁTH R., SZINETÁR CS, TÓTHMÉRÉSZ B. (2007): Legeltetés hatása talajlakó pókokra a Hortobágyon. Természetvédelmi Közlemények 13, pp. 209-216.
- TÓTH Z, DÁNIEL A, PAPP L. (2012): Idegenhonos fásszárúak, irtásuk tapasztalatai és az irtás utáni szukcesszió. (In: KÉZDI P, TÓTH Z. (szerk.): Természetvédelem és kutatás a Sas-hegyen), Rosalia, 8, pp. 83–127.
- TÖRÖK K. (szerk.) (1997): Nemzeti Biodiverzitás monitorozó Rendszer IV. Növényfajok. Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest, pp. 135.
- TÖRÖK P, LUKÁCS B, TÓTHMÉRÉSZ B. (2010): Terepi módszerek a vegetáció vizsgálatához. Debreceni Egyetemi Kiadó, pp. 113.
- UJVÁROSI M. (1973): Gyomnövények. Mezőgazda Kiadó, Budapest, pp. 833.
- VIDÉKFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM (szerk.) (2013): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez, Budapest, (kézirat).

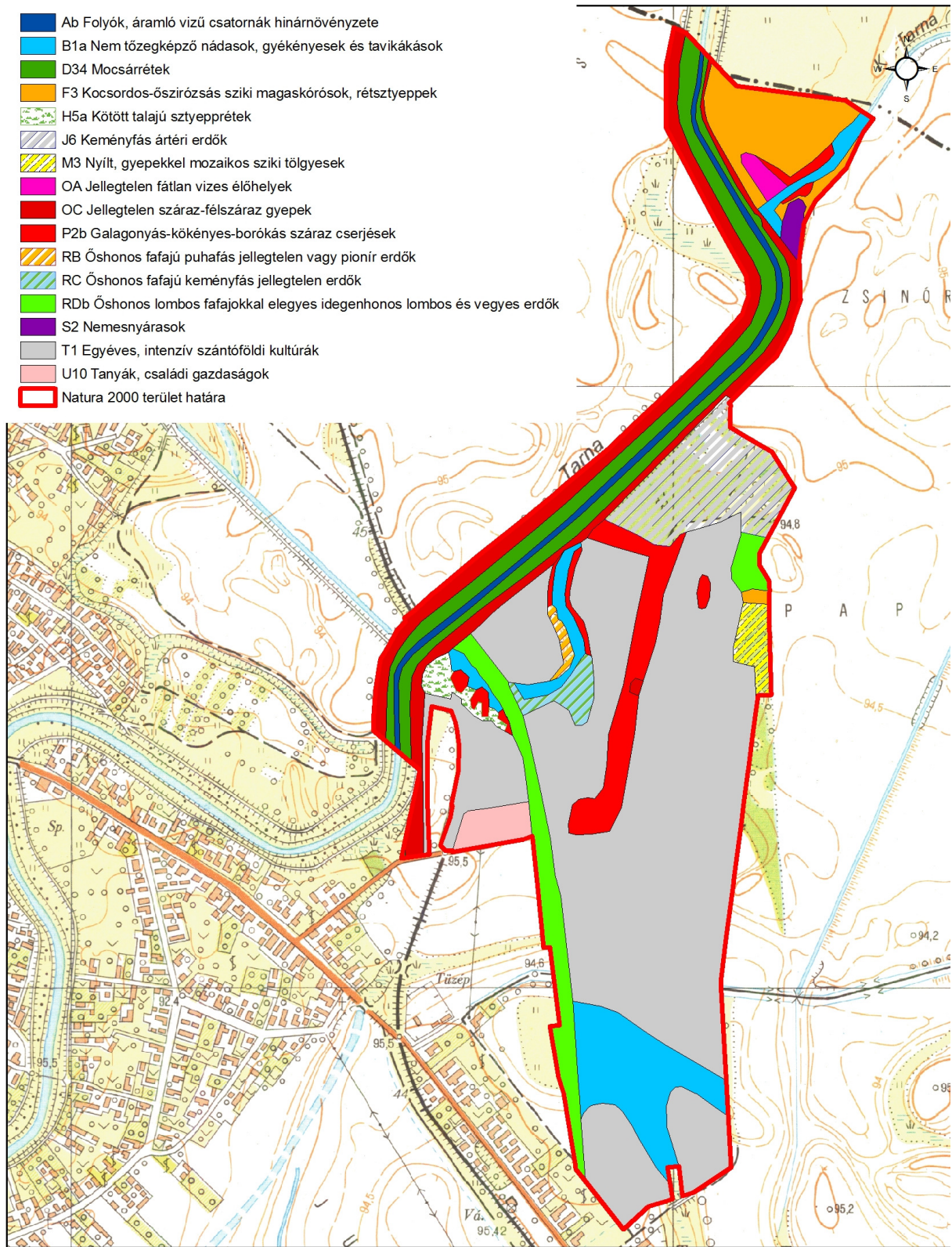
3. Térképek

3.1. Áttekintő térkép (2013.06.25)

3.2. Domináns élőhelytípusok (2013.06.25)

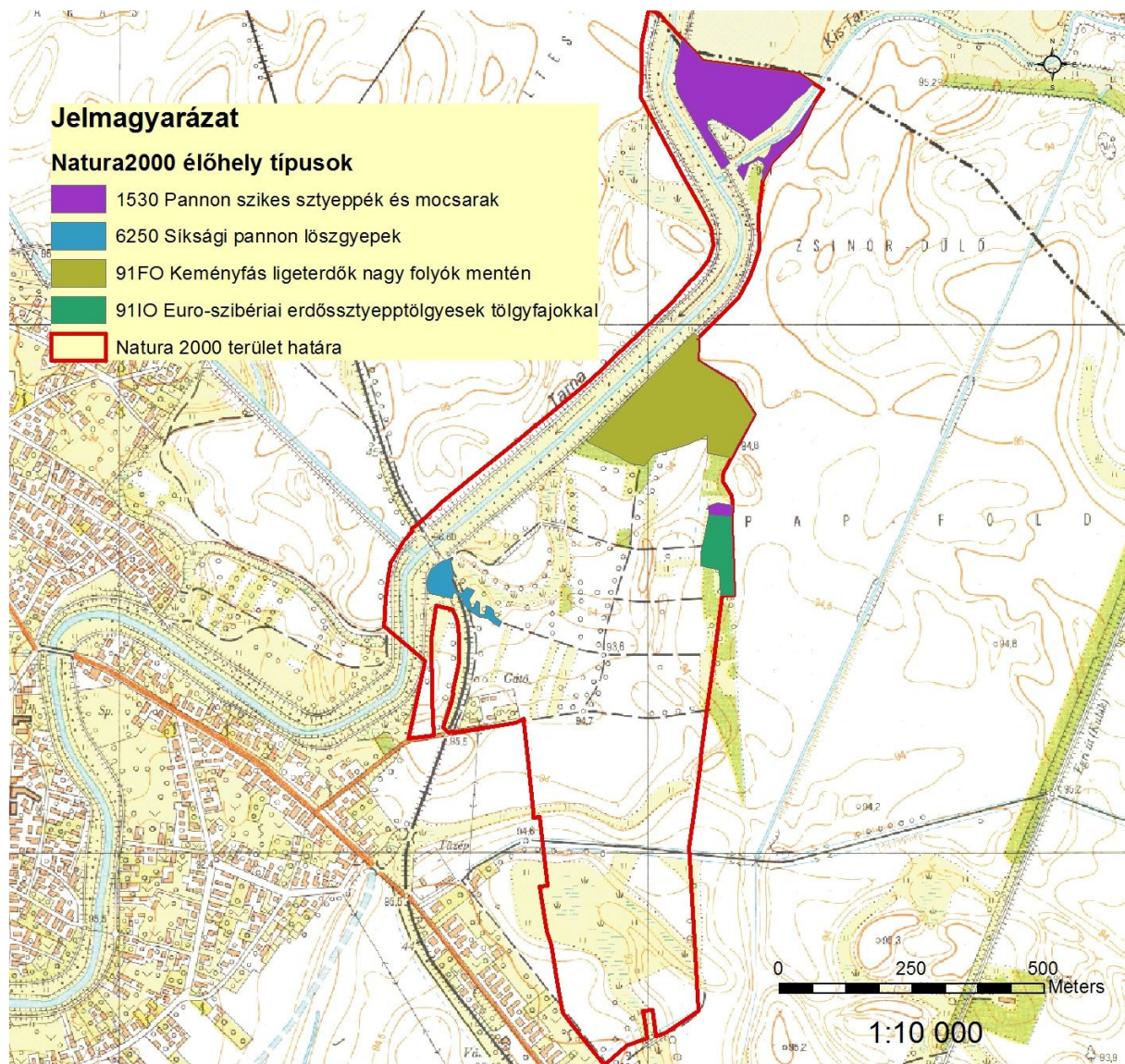
- Ab Folyók, áramló vízü csatornák hinárnövényzete
- B1a Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
- D34 Mocsárrétek
- F3 Kocsordos-öszirózsás sziki magaskőrösök, rétsztyepek
- H5a Kötött talajú sztyepprétek
- J6 Keményfás ártéri erdők
- M3 Nyílt, gyepekkel mozaikos sziki tölgyesek
- OA Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek
- OC Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- P2b Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
- RDb Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
- S2 Nemesnyárasok
- T1 Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
- U10 Tanyák, családi gazdaságok
- Natura 2000 terület határa

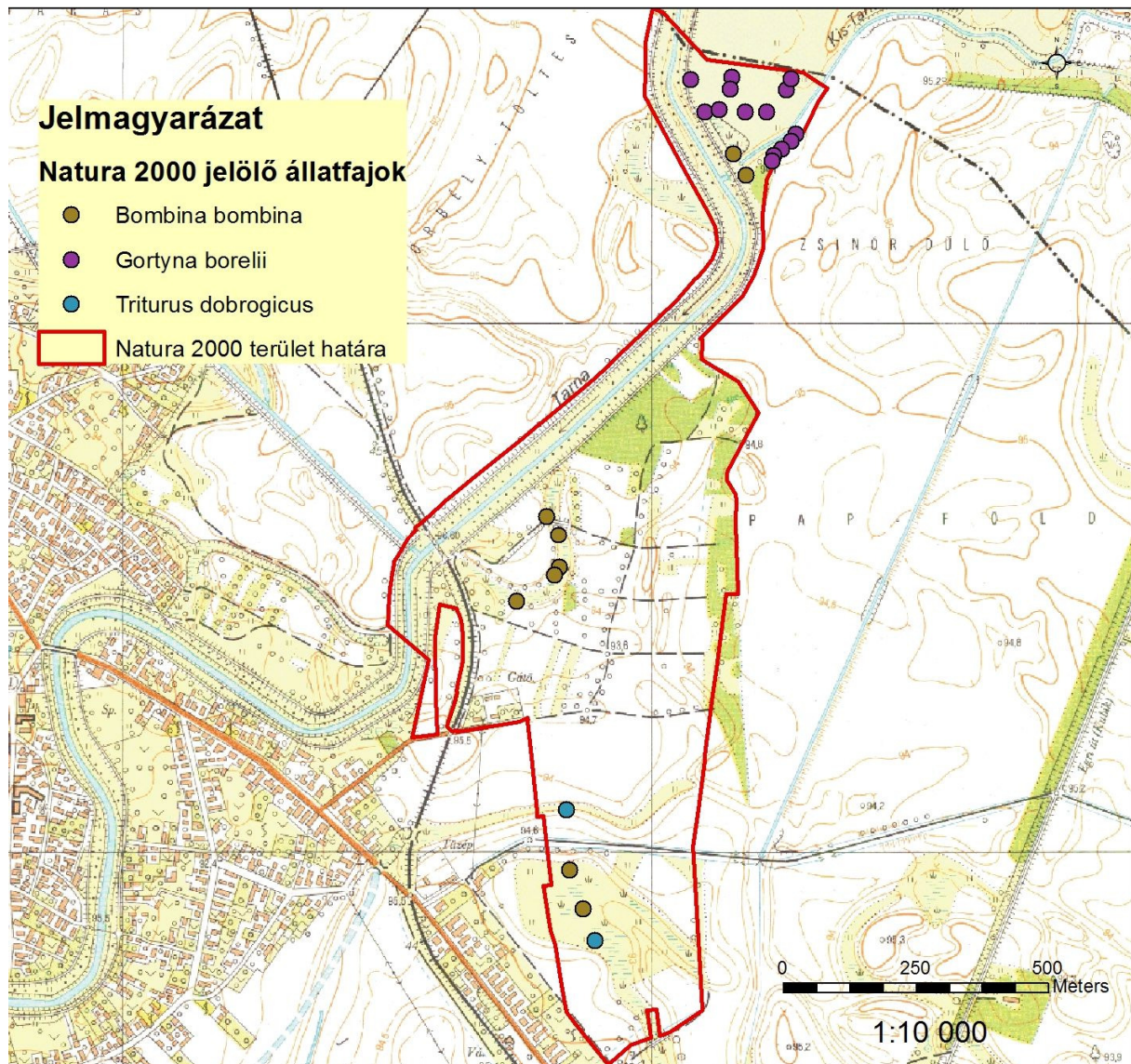
1:7 500

0 62,5 125 250 375 500 Meters

3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok (2013.06.25.)

3.4. Közösségi jelentőségű jelölőfajok áttekintő térképe (2013.07.02)

3.5. Janka tarsóka (*Thlaspi jankae*) előfordulás (2013. 07. 02.)

